

Наукові перспективи
Видавнича група

СУСПІЛЬСТВО ТА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ

№ 11(19)2025

*Тернопільський національний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України*

Видавнича група «Наукові перспективи»

*Всеукраїнська Асамблея докторів наук з
державного управління*

Християнська академія педагогічних наук України

«Суспільство та національні інтереси»

№ 11(19) 2025

Київ – 2025

Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical University

Publishing Group "Scientific Prospects"

*All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public
Administration*

Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

«Society and national interests»

№ 11(19) 2025

Kyiv – 2025

ISSN 3041-1572Online

УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051)

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-11\(19\)](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-11(19))

“Суспільство та національні інтереси”: журнал. 2025. № 11(19) 2025. С. 883.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України # 920 від 26.06.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки; 281 Публічне управління та адміністрування

Рекомендований до друку Президією Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління (Протокол від № 2/11-25, від 04.11.2025)

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання, Асоціації науковців України, Інституту освіти Азербайджанської Республіки

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів освітніх, гуманітарних наук, громадського здоров'я, публічного управління та адміністрування з метою їх впровадження у сучасний освітній простір

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Теренда Наталія Олександрівна - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)

Члени редакції журналу серії «Громадське здоров'я»:

- **Іншакова Ганна Вадимівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри громадського здоров'я Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Керецман Анжеліка Олексіївна** – кандидат медичних наук, доцент, завідувачка кафедри соціальної медицини та гігієни медичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
- **Ковальська Оксана Романівна** - кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної медицини, економіки та організації охорони здоров'я Львівського національного медичного університету імені Далина Галицького (Львів, Україна)
- **Корильчук Неоніла Іванівна** – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
- **Нагорна Антоніна Максимівна** - доктор медичних наук, професор, член-кореспондент НАМН України, лабораторія епідеміологічних досліджень, профпатології та моніторингу професійного здоров'я ДУ «Інститут медицини праці імені Ю. І. Кундієва НАМНУ» (Київ, Україна)
- **Панчишин Наталія Ярославівна** - кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
- **Сатурська Ганна Степанівна** - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
- **Трущенко Людмила Вікторівна** - доцент кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
- **Шульгай Аркадій Гаврилович** - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)

- Гавричков О.В.** 543
*ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА: МЕТОДОЛО-
ГІЧНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ*
- Гбур З.В.** 554
*СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СФЕРИ МАШИНОБУДУВАННЯ*
- Грицанюк В.** 569
*ЖІНКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ІЗРАЇЛЮ: ШЛЯХ ДО
ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ*
- Дегтяр О.А., Жук О.І.** 578
*ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ
ГРОМАДСЬКОЇ ПРОЗОРОСТІ В УКРАЇНІ*
- Дикий А.П., Тростенюк Т.М.** 592
*ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: БЕЗПЕКА
ЯК ПРІОРИТЕТ*
- Зарубенко А.О., Дегтяр О.А.** 601
*ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ МЕХАНІЗМІВ У БОРОТЬБІ З
КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ В УКРАЇНІ*
- Івашківська А.О.** 613
*МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ РЕЄСТРАЦІЇ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ*
- Ковтун О.А.** 622
*СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ
РЕСУРСАМИ*
- Колтун В., Негрич А.** 633
*ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО
ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД*
- Костенюк Н.І.** 647
*ЦИФРОВА ЕВОЛЮЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ПУБЛІЧНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО
ІНТЕЛЕКТУ*

УДК 355.02:305(569.4)(477)

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-11\(19\)-569-577](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-11(19)-569-577)

Грицанюк Віта кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0001-7066-0600>

ЖІНКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ІЗРАЇЛЮ: ШЛЯХ ДО ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Анотація. У статті досліджено участь жінок у системі національної безпеки Ізраїлю та проаналізовано особливості гендерної інтеграції у Збройних силах цієї країни. Висвітлено історичні етапи становлення жіночої військової служби, основні нормативно-правові зміни та соціальні чинники, які сприяли залученню жінок до сектору безпеки. Окреслено сучасні тенденції щодо розширення участі жінок у бойових підрозділах, підготовці офіцерського складу та формуванні інклюзивної військової культури. На основі праць ізраїльських дослідників (Shir Daphna-Tekoah, Ayelet Harel-Shalev, Ilan Harpaz-Rotem) розкрито вплив військової служби на психологічний стан і соціальну адаптацію жінок-військовослужбовиць. Проведено порівняльний аналіз із практиками країн ЄС і НАТО, що дозволило визначити унікальність ізраїльського досвіду, зумовлену постійними воєнними загрозами, системою загального призову та суспільною підтримкою гендерної рівності у військовій сфері.

Обґрунтовано, що для України, яка перебуває у стані війни, досвід Ізраїлю є релевантним з огляду на подібні виклики – тривалу мобілізацію, необхідність ефективного використання людського потенціалу та забезпечення морально-психологічної стійкості армії. Запропоновано напрями адаптації ізраїльських практик до українських умов, зокрема запровадження системного гендерного мейнстримінгу у секторі безпеки, проведення гендерного аудиту військових частин, створення інституту радників з гендерних питань при Генеральному штабі та посилення психологічної підтримки жінок-військовослужбовиць.

Результати дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення: вони сприяють глибшому розумінню ролі жінок у секторі безпеки, розкривають потенціал гендерної рівності для підвищення ефективності та стійкості збройних сил, а також окреслюють перспективи подальших реформ у сфері оборонної політики України.

Ключові слова: Ізраїль, гендерна рівність, Збройні сили, жінки у війську, сектор безпеки, національна безпека, Україна.

Hrytsaniuk Vita PhD in Political Science, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Social Work, Management and Social Sciences, Lviv State University of Life Safety, Lviv, <https://orcid.org/0000-0001-7066-0600>

WOMEN IN ISRAEL'S NATIONAL SECURITY SYSTEM: THE PATH TO GENDER EQUALITY

Abstract. The article examines the participation of women in Israel's national security system and analyzes the specific features of gender integration within the Israel Defense Forces (IDF). It highlights the historical stages of women's military service, key legal and institutional reforms, and social factors that have promoted women's inclusion in the security sector. The study outlines current trends in the expansion of women's participation in combat units, officer training, and the development of an inclusive military culture. Based on the works of Israeli researchers (Shir Daphna-Tekoah, Ayelet Harel-Shalev, Ilan Harpaz-Rotem), the article reveals the impact of military service on the psychological well-being and social adaptation of female soldiers. A comparative analysis with the practices of EU and NATO countries demonstrates the uniqueness of Israel's approach, which stems from its constant security threats, universal conscription system, and societal support for gender equality in the military sphere.

It is argued that Israel's experience is highly relevant for Ukraine, given similar challenges such as prolonged mobilization, the need for efficient human resource utilization, and maintaining the moral and psychological resilience of the army. The study proposes ways to adapt Israeli best practices to the Ukrainian context, including the implementation of systematic gender mainstreaming in the security sector, gender audits of military units, the establishment of gender advisor positions within the General Staff, and the strengthening of psychological and social support programs for female service members.

The findings have both theoretical and practical significance: they contribute to a deeper understanding of the role of women in the security sector, demonstrate the potential of gender equality to enhance the effectiveness and resilience of the armed forces, and outline prospects for further reforms in Ukraine's defense policy.

Keywords: Israel, gender equality, armed forces, women in the military, security sector, national security, Ukraine.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку сектору безпеки й оборони вимагають переосмислення ролі жінок у забезпеченні національної безпеки держав. Гендерна рівність у цій сфері розглядається не лише як питання соціальної справедливості, а й як важливий чинник ефективності, стійкості та інноваційності оборонних інституцій. Одним із прикладів країни, яка досягла

значних успіхів у цьому напрямі, є Ізраїль – держава, де служба в армії є обов’язковою як для чоловіків, так і для жінок, а гендерна інтеграція є складовою частиною політики національної безпеки.

Попри тривалу історію залучення жінок до військової служби, проблема досягнення справжньої гендерної рівності в системі оборони залишається актуальною. Вона охоплює питання рівного доступу до посад, подолання гендерних стереотипів, створення безпечного середовища служби, запобігання дискримінації та насильству. У той час як Ізраїль демонструє успішні результати у включенні жінок до всіх рівнів військової структури, багато країн, зокрема й Україна, лише формують власну модель гендерно збалансованої політики в секторі оборони [1, с.328].

В українських реаліях вивчення ізраїльського досвіду є особливо цінним у контексті триваючої війни та реформування системи національної безпеки. Актуальність проблеми зумовлена необхідністю інтеграції принципів рівності, недискримінації та інклюзії у процеси військової служби та управління оборонним сектором.

Мета статті – дослідити участь жінок у системі національної безпеки Ізраїлю, проаналізувати практики досягнення гендерної рівності у військових структурах цієї країни та визначити можливості адаптації позитивного досвіду для підвищення ефективності, інклюзивності та стійкості сектору безпеки та оборони України в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика становища жінок у військовій сфері є предметом наукових досліджень низки українських учених. Зокрема, гендерні аспекти функціонування та трансформації Збройних Сил України аналізуються у працях С. Коломієць, А. Прохорової, Т. Марценюк, І. Грабовської, О. Джафарової та ін. Дослідниці Сніжана Коломієць та Анна Прохорова у своїй науковій статті розглядають армію як гендеровану інституцію, що створює різні умови проходження служби для жінок і чоловіків [2]. На основі методу кейс-стаді, проведеного у військовій частині Х 0000, та аналізу вторинних джерел, авторки визначили низку ключових гендерних викликів, із якими стикаються військовослужбовиці. Серед них – вертикальна та горизонтальна гендерна сегрегація, потреба відповідати маскулінным стандартам, рольові конфлікти, подвійне навантаження, поширені гендерні стереотипи як у військовому середовищі, так і поза ним, а також прояви сексизму та насильства. Окрему увагу дослідниці приділяють особливостям цих проблем у контексті служби жінок у Збройних силах України під час російсько-української війни [2].

У статті Тамари Марценюк представлено комплексний аналіз стану забезпечення гендерної рівності у Збройних Силах України (ЗСУ) у контексті національного законодавства, міжнародних зобов’язань та суспільних трансформацій, зумовлених війною [3]. Авторка акцентує на тому, що політика гендерної

рівності у військовій сфері є невід’ємною складовою демократизації та модернізації сектору безпеки. Науковиця проводить огляд ключових нормативних актів, міжнародних угод і стратегічних документів, які регламентують участь жінок у секторі оборони, а також підкреслює важливість гендерно чутливого підходу в системі освіти та медіа як чинників, що впливають на суспільне сприйняття військової служби жінок. Водночас Марценюк звертає увагу на невирішені проблеми – відсутність ефективних механізмів реагування на випадки сексуальних домагань, недостатній рівень гендерної чутливості у військовому управлінні, а також слабку представленість жінок серед військової еліти та експертного середовища [3].

У статті Ірини Грабовської «Жіноче обличчя війни України проти російського агресора» аналізується роль жінок у сучасній війні та гендерний вимір воєнного конфлікту [4]. Авторка наголошує, що жінки становлять близько 17% особового складу ЗСУ, зокрема обіймають командні посади та виконують функції снайперок, медиків, розвідниць. Дослідження розглядає участь українок крізь призму міжнародних документів порядку денного «Жінки, мир, безпека» та Резолюції РБ ООН №1325. Грабовська робить висновок, що активна участь жінок у війні є проявом національної стійкості та партнерства у боротьбі за перемогу України [4].

Отже, попри зростаючу кількість наукових досліджень, присвячених становищу жінок у військовій сфері України, зазначена проблематика залишається недостатньо опрацьованою як у теоретичному, так і в практичному вимірах. Наявні праці лише окреслюють основні гендерні виклики, не пропонуючи системних механізмів їх подолання. У цьому контексті особливої актуальності набуває вивчення досвіду Ізраїльських оборонних сил, де питання гендерної рівності у війську розглядається як важливий елемент ефективності та модернізації армії.

Виклад основного матеріалу. Ізраїльська наукова спільнота накопичила значний доробок у сфері дослідження гендерних аспектів військової служби. Зокрема, вагомий внесок у вивчення цієї проблематики зробили Shir Daphna-Tekoa, Ayelet Harel-Shalev та Ilan Harpaz-Rotem [5]. У своєму міждисциплінарному дослідженні вони обґрунтовують, що військова служба, особливо у бойових підрозділах, має значний вплив на фізичне та психічне здоров’я солдатів, причому жінки стикаються з унікальними викликами, пов’язаними з поєднанням професійних і гендерних очікувань. На основі якісного аналізу інтерв’ю з двадцятьма американськими та ізраїльськими ветеранами автори висвітлюють їхній досвід, стратегії подолання стресу та адаптацію до мирного життя. Вони наголошують на необхідності надавати жінкам можливість самим формулювати знання про власний постбойовий досвід, адже традиційні підходи досліджень часто редукують або спрощують складну соціальну й психологічну реальність їхньої служби [5].

Окрему увагу ролі жінок у Збройних силах Ізраїлю приділяє науковиця Ayelet Harel у праці «*Women in the Military in Israel*» [6]. Вона аналізує етапи інтеграції жінок до лав Israel Defense Forces (IDF), процес їхнього поступового залучення до бойових та бойових допоміжних ролей, а також особливості їхньої соціалізації у мілітаризованому середовищі. Дослідниця підкреслює, що гендерна інтеграція в ізраїльському війську є складним і суперечливим процесом, який відображає соціальні трансформації та політичні дискусії в самому ізраїльському суспільстві. Жінки, які несуть службу у ЦАХАЛі, не лише виконують оборонні функції, але й долають численні соціальні бар'єри, доводячи свою професійну спроможність у середовищі, яке традиційно асоціювалося з чоловічими якостями – силою, рішучістю та агресією [6].

Дослідження ізраїльських науковців демонструють, що сучасні виклики та особливості служби жінок у ЦАХАЛі не виникли спонтанно, а є результатом довготривалого історичного розвитку та формування військових традицій. Щоб краще зрозуміти сучасні процеси гендерної інтеграції та виклики, з якими стикаються жінки у збройних силах, важливо прослідкувати витоки їхньої участі у військових структурах, починаючи від додержавного періоду, коли формувалися перші практики залучення жінок до оборони своїх громад. Цей історичний контекст дозволяє оцінити, як соціальні, політичні та культурні чинники впливали на становлення ролі жінки в армії та створювали передумови для подальшої інтеграції у бойові та керівні посади.

Шлях до гендерної рівності в ізраїльських збройних силах є довгим і багатовимірним процесом, що розпочався ще до створення держави. Від останньої чверті XIX століття єврейські жінки, мешкаючи у поселеннях на території Палестини під османським та пізніше британським мандатом, активно брали участь у захисті своїх громад. Хоча їхня чисельність була невеликою, вони виконували важливі оборонні функції та згодом зробили вагомий внесок у війну 1948 року. Повернувшись із служби у Британських допоміжних територіальних військах під час Другої світової війни, жінки стали ініціаторами створення Жіночого корпусу Армії оборони Ізраїлю, закладаючи основу системної участі жінок у війську. Це свідчить про те, що інтеграція жінок у сектор безпеки Ізраїлю не була випадковою, а мала історичне підґрунтя та суспільну підтримку, навіть на ранніх етапах державотворення.

Після створення держави підтримка рівних прав для жінок була високою, однак питання обов'язкового призову жінок викликало суперечки. Перший прем'єр-міністр Давид Бен-Гуріон активно просував ідею гендерної рівності, наголошуючи, що жінки повинні мати ті ж обов'язки і права, що й чоловіки [6]. Закон про військову службу 1949 року встановив формальні рамки обов'язкового призову, але на практиці він не був повністю гендерно нейтральним: термін служби для жінок коротший, вони звільняються після одруження, а більшість

первісних посад для жінок були не бойовими. Ці обмеження підкреслювали, що армія, навіть за умов формальної рівності, зберігала патріархальні ієрархії та маскулінні норми, що визначали роль жінок як допоміжну.

Рух до справжньої гендерної рівності отримав значний поштовх у 1990-х роках, після справи Аліс Міллер, коли Верховний суд Ізраїлю визнав недопустимим дискримінаційне обмеження доступу жінок до бойових підрозділів [7]. Це стало переломним моментом, який започаткував юридичне та етичне визнання права жінок на рівні можливості в армії. Надалі армія реформувала свої структури: було розформовано Жіночий корпус, створено посаду радника з гендерних питань при Генштабі, поступово відкривалися бойові та спеціальні посади для жінок, включаючи авіацію, ВМС, прикордонні підрозділи та піхотні батальйони. Ці зміни демонструють системний підхід до інтеграції жінок, спрямований на забезпечення рівних можливостей, водночас зберігаючи функціональність та боєздатність армії [7].

Попри прогрес, інтеграція жінок у бойові підрозділи продовжує зустрічати опір, особливо з боку релігійних груп та ультраортодоксальних громад. У середині 2010-х ЦАХАЛ довелось розробити спеціальні нормативні акти для регулювання спільної служби чоловіків і жінок, враховуючи релігійні вимоги. Поступове залучення релігійних жінок до служби демонструє зміну ставлення до участі жінок у національній безпеці та прагнення забезпечити їхню присутність у всіх сферах військової служби. Водночас армія продовжує балансувати між військовими потребами та соціально-релігійними очікуваннями, що відображає складність процесу гендерної інтеграції в контексті ізраїльського суспільства.

Таким чином, шлях до гендерної рівності в Ізраїлі характеризується поєднанням історичних традицій, законодавчих змін, судових прецедентів та соціальних реформ, а також постійною боротьбою за розширення прав жінок у бойових та керівних ролях. Він демонструє, що досягнення рівності у військовому секторі є комплексним і тривалим процесом, який включає юридичні, культурні, релігійні та організаційні аспекти, а також активну участь самих жінок у формуванні своїх можливостей та прав.

В останні роки в Ізраїлі спостерігається суттєве розширення участі жінок у бойових підрозділах, що свідчить про глибоку трансформацію системи національної безпеки. За офіційними даними, представленими під час засідання Кнесету, жінки становлять близько 20,9% бойового складу ЦАХАЛу, що є найвищим показником за всю історію існування Збройних сил Ізраїлю. Зростання частки жінок у бойових ролях відображає не лише еволюцію соціальних норм, а й зміну підходів до кадрової політики у війську, що визнає професіоналізм і мотивацію незалежно від статі [8].

Особливо динамічно відбувається залучення жінок до змішаних піхотних батальйонів Прикордонного оборонного корпусу, які дислокуються на кордонах

із Єгиптом, Йорданією та на Західному березі. Нині жінки становлять близько 60% складу таких підрозділів, виконуючи функції бойових солдатів, операторів, парамедиків і навіть командирів взводів [9]. Їхня участь у реальних бойових діях, зокрема під час атаки ХАМАС 7 жовтня 2023 року, коли військовослужбовиці батальйону «Каракаль» та жіночої танкової роти вели активні бої на південному кордоні, підтвердила високий рівень їхньої професійної підготовки, рішучості та ефективності у кризових умовах [8].

Важливою тенденцією є відкриття для жінок нових напрямів служби – розвідувальних, протиповітряних, морських та рятувальних підрозділів, а також участь у пілотних програмах із розширення бойових спеціальностей. Зокрема, ЦАХАЛ розпочав підготовку першого жіночого взводу мобільності, який виконує завдання доставки боєприпасів, евакуації поранених та підтримки маневрових частин. За словами представників командування, умови та програма їхньої підготовки ідентичні до стандартів бойових підрозділів чоловіків, що свідчить про поступову уніфікацію вимог і рівності можливостей [8].

Водночас залишається низка викликів, пов'язаних із гендерною сегрегацією та опором частини релігійних спільнот. Дискусії в Кнесеті засвідчують суперечності між прагненням до інклюзивності та потребою враховувати релігійні переконання солдатів-хареді, які відмовляються служити поруч із жінками. Частина політиків і експертів наголошує, що надмірна сегрегація може уповільнити процес інтеграції та знизити бойову ефективність армії [8].

Попри це, загальна динаміка свідчить про стале зростання ролі жінок у системі оборони. Якщо у 2012 році кількість жінок-бійців була мінімальною, то до 2024 року вона зросла в десять разів. Сьогодні жінки можуть обіймати 58% усіх бойових посад, а загалом 90% військових спеціальностей ЦАХАЛу відкриті для них. Збільшилася і кількість жінок-резервісток – з 3% у 2006 році до 20% під час війни 2023 року [9]. Це демонструє не лише кількісні зміни, а й глибоку трансформацію ролі жінок у системі національної безпеки Ізраїлю – від допоміжної до стратегічно значущої.

Таким чином, досвід Ізраїлю демонструє, що ефективна участь жінок у секторі безпеки можлива лише за умов системного підходу, коли гендерна рівність розглядається не як соціальна поступка, а як ресурс підвищення боєздатності та стійкості армії.

Порівняльний аналіз ізраїльської моделі гендерної інтеграції у військовій сфері з практиками країн-членів НАТО свідчить, що ключем до її ефективності є цілісна система державного управління, спрямована на залучення жінок до всіх рівнів сектору безпеки. На відміну від більшості європейських країн, де акцент робиться на добровільності служби, в Ізраїлі діє обов'язковий призов для жінок, що забезпечує широкий спектр можливостей для їх професійної реалізації у військових структурах [10]. Такий підхід сприяє формуванню гендерно збалансованого середовища, де жінки не є винятком, а становлять невід'ємну частину оборонної системи.

Ізраїльський досвід має особливу релевантність для України, оскільки обидві держави перебувають у стані затяжного військового протистояння та функціонують в умовах постійних гібридних загроз. Як і Ізраїль, Україна змушена поєднувати високий рівень мобілізаційної готовності з демократичними цінностями та принципами прав людини. Саме тому запозичення ізраїльських підходів – насамперед у сфері професійної підготовки, соціальної адаптації військовослужбовців і підтримки ветеранок – може сприяти підвищенню стійкості українського сектору безпеки та оборони.

Водночас повна імплементація ізраїльської моделі неможлива через культурні, релігійні та політичні відмінності між нашими країнами. Наприклад, в Ізраїлі важливу роль у підтримці військовослужбовців відіграють релігійні громади та інститути, тоді як в Україні ці функції частково виконують громадські організації та волонтерські ініціативи. Тому ефективне використання ізраїльського досвіду потребує його адаптації до українських реалій – з урахуванням особливостей системи оборонного управління, суспільних настроїв та рівня гендерної культури.

Отже, порівняння ізраїльської та української моделей показує, що визначальним чинником успішної інтеграції жінок у сектор безпеки є не лише нормативна база, а й суспільне сприйняття гендерної рівності як елементу національної стійкості. В Україні цей процес ще потребує подальшого інституційного зміцнення, формування сталої політики підтримки військовослужбовців і розвитку гендерно чутливих підходів у військовій освіті та кадровій політиці.

Перспективним напрямом для України є розроблення цілісної системи гендерного мейнстрімінгу в секторі безпеки, що передбачає інституційне закріплення принципів рівності на рівні Міністерства оборони та Генерального штабу, проведення гендерного аудиту військових частин і навчальних закладів, запровадження обов'язкового гендерного навчання у військових академіях, створення інституту гендерних радників при Генштабі, а також розширення програм психологічної та соціальної підтримки для жінок-військовослужбовців і адаптацію кращих практик Ізраїлю з урахуванням культурних, релігійних та соціально-політичних особливостей України. Запровадження таких заходів сприятиме підвищенню ефективності, інклюзивності та стійкості української армії, а також формуванню більш демократичного та професійного сектору безпеки.

Література:

1. Грицанюк В. В. Особливості досягнення гендерної рівності в сфері оборони: досвід Ізраїлю // Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 24 квітня 2025 року). – Вип. № 4. – С. 327–329.
2. Коломієць С., Прохорова А. Гендерованість досвіду військової служби в Збройних силах України (на прикладі військової частини Х 0000) // Наукові записки НаУКМА. Соціологія. – 2024. – Вип. 7. – С. 57–69. – DOI: 10.18523/2617-9067.2024.7.57-69.
3. Марценюк Т. Забезпечення гендерної рівності у Збройних силах України // Empirio. – 2024. – Т. 1, № 1. – С. 44–54. – DOI: 10.18523/3041-1718.2024.1.44-54.

4. Грабовська І. Жіноче «обличчя» війни України проти російського агресора // Українознавчий альманах. – 2022. – Вип. 30. – С. 29–34. – DOI: 10.17721/2520-2626/2022.30.4.
5. Daphna-Tekoah S., Harel-Shalev A., Harpaz-Rotem I. Thank You for Hearing My Voice – Listening to Women Combat Veterans in the United States and Israeli Militaries // *Frontiers in Psychology*. – December 2021. – DOI: 10.3389/fpsyg.2021.769123.
6. Harel A. Women in the Military in Israel [Електронний ресурс] // ResearchGate. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/371058252_Women_in_the_Military_in_Israel (дата звернення: 10.10.2025).
7. Meet the extraordinary women of the IDF [Електронний ресурс]. – 09.06.2024. – Режим доступу: <https://www.israelhayom.com/2024/09/06/meet-the-extraordinary-women-of-the-idf/> (дата звернення: 10.10.2025).
8. Lacking Haredi manpower, IDF turns to womanpower: 1 in 5 fighters are now female [Електронний ресурс]. – 21.05.2025. – Режим доступу: <https://www.timesofisrael.com/lacking-haredi-manpower-idf-turns-to-womanpower-1-in-5-fighters-are-now-female/> (дата звернення: 10.10.2025).
9. Israel Defense Forces. Official website [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.idf.il/en/> (дата звернення: 09.10.2025).
10. 1 in 5 Israeli combat soldiers is now female [Електронний ресурс]. – 11.06.2025. – Режим доступу: <https://www.middleeastmonitor.com/20250611-1-in-5-israeli-combat-soldiers-is-now-female/> (дата звернення: 09.10.2025).

References:

1. Hrytsaniuk, V. V. (2025). *Osoblyvosti dosiahnennia gendernoi rivnosti v sferi oborony: dosvid Izrailiu* [Features of achieving gender equality in the defense sector: The experience of Israel]. In *Proceedings of the 4th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (Kharkiv, April 24, 2025) (Vol. 4, pp. 327–329).
2. Kolomiiets, S., & Prokhorova, A. (2024). Genderovanist dosvidu viiskovoi sluzhby v zbroinykh sylakh Ukrainy (na prykladi viiskovoi chastyny X 0000) [Gendered experience of military service in the Armed Forces of Ukraine (on the example of a military unit x 0000)]. *NaUKMA Research Papers. Sociology*, 7, 57–69. <https://doi.org/10.18523/2617-9067.2024.7.57-69>
3. Martsenyuk, T. (2024). Zabezpechennia gendernoi rivnosti u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Ensuring gender equality in the Armed Forces of Ukraine]. *Empirio*, 1(1), 44–54. <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2024.1.44-54>
4. Grabovska, I. (2022). Zhinoche “oblychchia” viiny Ukrainy proty rosiiskoho ahresora [The female “face” of Ukraine’s war against the Russian aggressor]. *Ukrainoznavchy Almanakh*, 30, 29–34. <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2022.30.4>
5. Daphna-Tekoah, S., Harel-Shalev, A., & Harpaz-Rotem, I. (2021). Thank you for hearing my voice – Listening to women combat veterans in the United States and Israeli militaries. *Frontiers in Psychology*, December 2021. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.769123>
6. Harel, A. (2023). *Women in the Military in Israel* [Electronic resource]. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/371058252_Women_in_the_Military_in_Israel
7. *Meet the extraordinary women of the IDF* (2024, September 6). *Israel Hayom*. <https://www.israelhayom.com/2024/09/06/meet-the-extraordinary-women-of-the-idf/>
8. *Lacking Haredi manpower, IDF turns to womanpower: 1 in 5 fighters are now female* (2025, May 21). *The Times of Israel*. <https://www.timesofisrael.com/lacking-haredi-manpower-idf-turns-to-womanpower-1-in-5-fighters-are-now-female/>
9. Israel Defense Forces. (n.d.). *Official website* [Electronic resource]. <https://www.idf.il/en/>
10. *1 in 5 Israeli combat soldiers is now female* (2025, June 11). *Middle East Monitor*. <https://www.middleeastmonitor.com/20250611-1-in-5-israeli-combat-soldiers-is-now-female/>